

Η ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΒΑΖΗ
ραδιοφωνική έκπομπή δια
τήν 6 'Ιουλίου 1969

Η έκπομπή παρουσιάζεται
από τόν ΚΩΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΑΝΗ
καί τόν ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΙΑΝΝΟΥ
ΚΑΚΗ. Τραγουδά ή ΚΛΕΙΩ
Δ Β Ν Α Ρ Δ Ο Υ

Επισημ. 26^η
2

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Ζέστη, Γιάγκο μου, ζέστη καλοκαιριάτικη, ζέστη αθηναϊκή τέτοια ζέστη πού μάς καλεϊ όλους νά τρέχουμε στήν άεροθαλασσιά νά δροσιστούμε βουτώντας στήν θάλασσα...
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ** 'Αλήθεια, νά ένα θέμα πού τό 'χομε παραλείπει. Πηγαίνανε άραγε οί παλαιοί άθηναίοι για θαλασσινά λουτρά ; Δέν έννοϊ βέβαια έξηντα έβδομηντα χρόνια πριν πού, όπως είπαμε ήδη, είχαν άρχίσει τά λουτρά του Νέου Θαλήρου καί του Παλαιου. Αύτά - καί τά δύο θάληρα - έρχισαν νά βλέπουν λουομένους από τότε πού έρχισαν νά λειτουργούν οί δύο σιδηρόδρομοι, του Παλαιου Θαλήρου καί του Πειραιώς. Πρώτα όμως, πριν λειτουργήσουν οί σιδηρόδρομοι τί γινότανε ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** "Ας πάμε πίσω λοιπόν Γιάγκο ένατόν εικοσι χρόνια, για νά φτάσωμε στά 1850, τήν εποχή του "Οθωνος καί της 'Αμαλίας. Είναι άναμφισβήτητο ότι κάνανε θαλασσινά μπάνια οί άθηναίοι, αλλά πως νά κατεβούνε στά θάληρα χωρίς μεταφορικά μέσα εκείνη τήν εποχή ; Μαζευόντουσαν λοιπόν από μία γειτονιά δεκαπέντε εικοσι γείτονες, μπαμπάδες, μαμάδες καί παιδιά, δύο τρεις ή τέσσερις φιλικές οίκογένειες, νοικιάζανε έναν άραμπά, σπαρφάλωνανε όλοι στό κάρρο καί ξεκινούσανε μέ τό καλό για τό μακρινό ταξίδι, γιατί ξέρεις που πηγαίνανε Γιάγκο για μπάνιο ; "Εως τίς Τσιτζιφιές, τό πολύ... στό τέρμα της λεωφόρου Συγγρου πού τότε, ούτε Συγγρου έλέγετο, ούτε λεωφόρος ήτανε.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Πά φαντάζομαι ότι δεν θα υπήρχε ούτε καν δρόμος τότε.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ύπηρχε ένα μονοπάτι, ανάμεσα σε χωράφια και άμπέλια που έφτανε ως τις Τσιτζιφιές. Αύτην τήν πληροφορία μας δίνει κάποιος χρονογράφος του 1850, που λέει επί λέξει : 'Ολόκληρον ήμερήσιον ταξίδιον άποπειρώνται οι βουλόμενοι να λουσθῶσιν εις τὰ νάμματα της θαλάσσης παρά τήν ακτήν των Τσιτζιφιών. Διάβασε παρακάτω να ιδῆς ...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ (Διαβάζει) 'Εν μέσω άφορήτου καύσωνος και νεφών κονιορτου διασχίζουν άγρούς και άμπελώνας οι άθηναίοι, διά να καθήσουν παρά τήν θάλασσαν και να δροσισθῶσι. 'Η μετάβασις άπαιτεί δύο περίπου ώρας μέ τό τετράτροχον άμάξιον ήτοι τόν άραμπάν, ο οποῖος ἔστιν οτε καλύπτεται διά σινδόνοσ ηδη ένα μή πυρβοληθῶσιν εκ των ακτίνων του φλέγοντος ήλιου οι μεταβαίνοντας πρός δροσισμόν δυστυχεῖς άμπολῆται. Εἶναι όμως εἰς δυστυχεῖς οι μεταβαίνοντες εις τήν θάλασσαν ~~αἱ~~ 'Αθηναίοι ; Δυστυχεῖς κατά τήν μετάβασιν και τήν ἐπιστροφήν, εὔτυχεῖς δέ μόνον κατά τῆς ώρας της παραμονης των πλησίον της θαλάσσης διότι αναπνέουσι τήν ζεῖδωρον αὔραν του Σαρωνικοῦ...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φαντάζεσαι λοιπόν Γιάννη, τί περιπέτεια ήτανε για δσους θέλανε να κάνουν ένα μπάνιο στην θάλασσα. Και να λάβης υπ'όψιν σου ότι ο άραμπατζής που μετέφερε τις οίκογένειες για λουτρό εὔρισκε στην εύκαιρία να πλύνη και τό κάρρο του στην θάλασσα και τά δύο του ἄλογα...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Φαντάζομαι λοιπόν τί θα γινότανε σ' εκείνη τήν παραλία. Εἶ "Ανδρες, ψυναῖνες, παιδιά, άραμπάδες, ἄλογα, κάρρα, ὄλοιμας ὁ στόν γιαλό, που ὅπως ἔλεγε και ένας τρελλός τύπος της ὀθωνικής ἐποχης : Εἰς τις Τσιτζιφιές θα πάνε - τάχατες να δροσιστοῦνε - και στην θάλασσα βουτῶνε - πῶ πολύ να λερωθῶν

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

λίγο πιο άριστερά από τις Τζιτζιφιές, έκει όπου αρχίζει το παλιό σάληρο, έκει όπου σή ερα βρίσκονται τα κτίσματα της 'Αεροπορίας, φέν υπήρχαν παρά άμπέλια και χωράφια. Που και που έβλεπε κανείς δυό τρεις φαράδινες καλσβες και καμμιά βαρ-
~~αυλά~~ κουλα, έξω στην άμμουδιά. 'Υπήρχε όμως στα 1850 κι' ένα παληό έρειπωμένο κι' έγκαταλελειμένο σπιτάκι κι' έως έκει κα-
 βαινα ^{μερικη κι. Ρουμλιε κι. και η περιφερ} ~~έφιππη ή βασίλισσα 'Αμαλία με την ακολουθία της και~~
^{7/500 θεολογικη} ~~χρησιμοποιουσε το σπιτάκι για άποδυτήρια για να κάνη τά λου-~~
 τρά της, ~~ή βασίλισσα 'Αμαλία και οι κυρίες της συνοδείας.~~

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

"Ανδρες στην συνοδεία δέν υπήρχαν :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

'Ασφαλώς ήτανε μερικοί, στρατιώτες και αξιωματικοί, μά αυτοί μένανε παρ'άμερα και άρκετά μακρυά για να έμποδίζουν τυχόν και κανέναν που θά έπιχειρουσε να φτάση ως έκει να ίδη ~~ήν~~
~~'Αμαλία με τις κυρίες στην θάλασσα.~~

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Δέν θά ήτανε γυμνές βέβαια. Κάτι θά φοροϋσαν.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Πάντως όχι μαγιό, ούτε καν κοστούμια λουτροϋ που δέν υπήρχαν ακόμη στα 1850. Φοροϋσαν μακρυά κασεδένια πουκάμισα, τις περίφημες πουκαμίσες όπως τις λέγανε και από μέσα, άπαραι-
 τήτως τά μακρυά γυναικεία πανταλόνια που έφθαναν έως κάτω από το γόνατο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Τότε άσφαλώς σ' αυτό το θέαμα των γυναικών με τις λευκές που-
 καμίσες θά όφείλεται και το παλιό λαϊκό τραγουδάκι :
 Στο σάληρο - τριαλαριλαρό, στις Τζιτζιφιές - τριαλαριλαρό,
 ήσουν σαν πάπια - στο νερό...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Φυσικά οι κυρίες της ^{κι. Ρουμλιε} ~~ακολουθίας της 'Αμαλίας~~ είχανε και καλά θια με φαγητό μαζί τους, κεφτέδες κατά κανόνα, ψητό κροϋο, φωμέ και τρώγανε μετά το λουτρό, στην άμμουδιά, διότι ή ία-
 τρική της έποχής επέβαλλε το φαγητό μετα το λουτρό άμέσως.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καλά όλα αυτά, μά δέν νομίζεις ότι θά έπρεπε νά θυμίσωμε καί κανένα παλαιό τραγουδι στους ακροατές μας ; 'Υπάρχει ένα περίφημο, τό " Χωρίς καρδιά ". 'Η Κλειώ Δεναρδού, ή τακτική μας συνεργάτρια καί καλή φίλη θά μάς τό πη.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Χ ω ρ ί ς κ α ρ δ ι ά

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Λίγο άργότερα από τήν έποχή πού αναφ'ρομε, τό 1850, λίγο άργότερα μετά είκοσι χρόνια, στά 1870, παρά λίγο νά ξεσπάση ένας έμφύλιος πόλεμος μεταξύ 'Αθηναίων καί Πειραιωτών.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Εμφύλιος πόλεμος ; Γιατί ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Όταν λέμε εμφύλιος πόλεμος, δέν έννοοϋμε πραγματικός πόλεμος, αλλά μία αντίδρασις τών Πειραιωτών έναντίον του Νέου Θαλήρου, πράγμα πολύλογικό άλλως τε, διότι όταν έγινε ο άτμοκίνητος σιδηρόδρομος 'Αθηνών Πειραιώς όπως λέγαμε πρό ήμερών...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Στά 1869...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ηπράβο, ή εταιρεία του σιδηροδρόμου είχε σκεφθεί νά δημιουργήση τό Νέο Θαλήρο για τόπο παραθερισμού μέ θέατρο καί λουτρό.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καταλαβαίνω γιατί. Διότι έως τότε πού δέν ύπήρχε καθόλου τό Νέο Θαλήρο, οί άθηναίοι πού θέλανε νά παραθερίσουν, νοικιάζανε σπίτια στό Πασαλιμάνι

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβώς. "Εως τά 1869, τό Πειραιώτικο Πασαλιμάνι ήτανε ο τόπος παραθερισμού τών άθηναίων. Οί Πειραιώτες μοσχονοικιάζανε τά σπίτια τους στους άθηναίους παραληδες. 'Αρκεί νά σου πω Γιάνγκο, ότι ευπορος άθηναίος, έθεωρήθηκε τρελλός εκείνη τήν έποχή γιατί έπλήρωσε ένοίκιον για ένα σπίτινι δύο δωματίων στό Πασαλιμάνι, σαράντα δραχμές !

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Σαράντα δραχμές, τόν μήνα ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι Γιάνκο μου, σαράντα δραχμές για τούς τέσσερις μήνες, Μάιο, 'Ιούνιο, 'Ιούλιο και Αύγουστο, γιατί τόν Σεπτέμβριο αρχίζανε τὰ σχολεῖα. Δέκα δραχμές τόν μήνα ἐνοίκιον.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Δέκα δραχμές τόν μήνα καί τόν εἶπανε τρελλό ; Πιράβο τους.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νά λάβης ὑπ' ὄψι σου ὅτι στήν σημερινή δόδον Εὐσσης, ἀπέναντι στήν Ἁγία Εἰρήνη, ἐκεῖ ὅπου εἶναι σήμερα τό ζαχαροπλαστεῖο Παυλίδου, ὑπῆρχε ἕνα σπίτι μ' ἑντε δωμάτια, μεγάλη αὐλή πηγάδι καί χῶρο γιά σταυλο στό ἰσόγειο. Τό εἶχε νοικιάσει ἕνας ~~ἀλλοθῆς~~^{παλαιός} ἀμάξιας, γιά τήν οἰκογένειά του καί τὰ δύο του ἀμάξια μέ τὰ ἄλογά του καί πλήρωνε τέσσερις δραχμ'ς τόν μήνα.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Νά τότε δικαίως ὅποιος μπορούσε νά δίνῃ δέκα δραχμές τόν μήνα μόνο γιά παραθερισμό, ἐθεωρεῖτο παλαβός.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτό τό ἀναφέραμε σάν παράδειγμα γιά νά σου δείξω ὅτι τό πειραιώτικο Πασαλιμάνι ἐθεωρεῖτο τότε σάν τόπος ἀριστοκρατικοῦ παραθερισμοῦ.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Θά ὑπῆρχαν ἀσφαλῶς καί καμπίνες γιά λουτρά ἐκεῖ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βεβαίως ὑπῆρχαν καμπίνες γιά λουτρά, χωριστά οἱ γυναικεῖες καμπίνες καί χωριστά οἱ ἀνδρικές πού τὰ ἐνοίκιαζε ὁ δήμος Πειραιῶς, καθῶς καί ἀναψυκτήριο πού ὁ δήμαρχος τότε τοῦ Πειραιῶς τό διαφήμιζε : Κτιστόν δημοτικῶν καφενεῖον.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Κτιστόν, γιατί πρῶτα θά ἦτανε παράγνα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐκριβῶς. Νιά ξύλινη παράγνα πού προσέφερε λουκοῦμι καί νερό πηγαδίσιο, καφέ καί κανένα οὔζο ἢ μαστίχα μέ μεζέ... στραγάλια.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Δέν ἦτανε ἄσχημη ἰδέα. Ἄλμυρούτσικα ὅπως εἶναι τὰ στραγάλια καί δυσκολομάσσῃτα, θά τεκριαζανε μέ τό οὔζο .
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Οἱ Πειραιῶτες εἶδανε τόν κίνδυνο ἀπό τό νέο κέντρο παραθερισμοῦ, τό Νέο Θάληρο. Ἀντιδράσανε λοιπόν καί πρώτη τους

ἀντίδρασις ἦτανε νά μποῦκοτάρους τόν Νέα Θάληρο. Τί θά πῆ
 Νέο Θάληρο ; καί τό Πασαλιμάνι μας τί θά γίνῃ ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Πολύ σωστή σκέψις, διότι φαίνεται ὅτι οἱ Πειραιῶτες τοῦ 1870,
 ἐδῶ κι' ἑκατό χρόνια δέν βλέπανε τόν Πειραιᾶ μόνο σάν λιμάνι καί
 κόμβο ἀτμοπλοϊκῶν συγκοινωνιῶν μέ τήν Ἀνατολή καί ἐπίνειο τῆς
 Ἀθήνας, μά τόν βλέπανε καί σάν φυσική καλοκαιρινή διέξοδο τῶν
 Ἀθηναίων.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί ξέρεις ποιόν βρήκανε σύμμαχό τους οἱ Πειραιῶτες ; Ἐναν
 Ἀθηναῖο...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Σῶπα ! ποιόν Ἀθηναῖο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μιά μεγάλη προσωπικότητα, τόν ἐθνικό ποιητή Ἀχιλλέα Παράσχο.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Γιατί ; εἶχε συμφέροντα στόν Πειραιᾶ ὁ Παράσχος ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κἄθε ἄλλο. Ὅπως ἔλεγε ὁ Ἔδριος δέν εἶχε πατήσει ποτέ του στόν
 Πειραιᾶ μά - ἔλεγε - ἐξεγείρετο ἡ ψυχὴ του διότι στό μέρος ὅ-
 που εἶχε πέσει ὁ Καραϊσκάκης, στό Θάληρο εἶχε γίνῃ ἡ μάχη τῶν
 Ἀθηναίων καί εἶχε σκοτωθεῖ ὁ Γεώργιος Καραϊσκάκης, δέν ἦτο ἐπι-
 τετραμένον νά δημιουργηθῇ κέντρον παραθερισμοῦ καί διασπιδάσε-
 ων μέ λουτρά καί θέατρα.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί πῶς ἐξεδηλώθη ἡ ἀντίδρασίς του ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πῶς ἀλλοιῶς παρά μέ στίχους Γιάγνο. Κυρίως μ' ἓνα ἠρωϊκό του
 ποίημα : οἱ νεκροί τοῦ Θαλήρου μέ τό ὄποσον καυτηρίαζε ἐκεί-
 νους πού εἶχανε τήν ἱερόσυλη ἰδέα νά καταστρέφουν ἓνα ἔνδοξο
 πεδίου μάχης γιά νά κάνουν ὄργια.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τώρα πού μου τό λές αὐτό, θυμῶμαι ὅτι ὁ περίφημος Κωνσταντῖνι
 Ἀσώπιος πού ἐξέδιδε κἄθε χρόνο τό Ἀττικόν Ἡμερολόγιον, γρά-
 φει στά 1873 : οἱ Πειραιεῖς ἀντιπολιτεύονται τό Θάληρον,
 οὐδέποτε τάς παραστάσεις τοῦ θεάτρου καί τάς μουσικάς αὐτοῦ
 πανηγύρεις τιμῶντας...

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Όπως ήταν φυσικό, καμιά αντίδρασις δέν μπορεί νά σταματήσει τήν εξέλιξι καί τό μπουκοττάξ τῶν Μειραιωτῶν κατά τοῦ θαλήρου, μαζ ὁ μέ τά ποιήματα τοῦ Ἀχιλλέως Παράσχου, βούλιαξαν στά ρηγά νερά τοῦ θαλήρου, ἰδίως ὅταν κάποιος Ἀθηναῖος Γιαννόπουλος, ἔκτισε τό πρῶτο σπίτι στό Νέο Θάληρο, ἐκεῖ ὅπου ἀργότερα κτίσθηκε τό ξενοδοχεῖον Ἀνταῖον.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Τό πρῶτο λοιπόν σπίτι στό Νέο Θάληρο τό ἔκτισε αὐτός ὁ Γιαννόπουλος ὅπως εἶπες. Πῶς τό πήρανε οἱ Ἀθηναῖοι;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Πᾶλλον σάν παραξενιά, σάν ἐκκεντρισμό. Ὅταν ὅμως σχεδόν ἀμέσως ἔκτισε ἕνα σπίτι καί ὁ κοσμιώτερος Ἀθηναῖος τῆς ἐποχῆς τοῦ 1880, ὁ Κεχαγιᾶς...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Ὁ Κεχαγιᾶς ποῖός ἦταν;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Μεγάλη κοσμική καί οἰκονομική προσωπικότης. Ὑποδιοικητῆς τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς μέ ἀπύστευτη κοσμική ἀκτινοβολία, διότι στίς δεξιώσεις του, οἱ προσκαλεσμένοι ἔφτασαν κάποτε τοῦς ... ἔ ξ α κ ὀ σ ι ο υ ς !
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Θαντάζομαι λοιπόν ὅτι ὅταν καί ὁ Κεχαγιᾶς ἔκτισε σπίτι στό Νέο Θάληρο, οἱ Ἀθηναῖοι θά πεισθῆκανε ὅτι αὐτή ἡ ἀκρογιαλιά θά ἔχη μεγάλη εξέλιξι, ὅπως καί εἶχε ἕλλως τε.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Καί τί εξέλιξι ! Ἀρκεῖ νά σοῦ πῶ ὅτι τίς νύχτες, κυκλοφοροῦσαν στήν θάλασσα βάρκες μέ φανάρια, σάν νά ἤθελαν οἱ Ἀθηναῖοι νά κάνουν βενετσιάνικες ἐορτές. Καί μπαίνανε τά ξευγάρια στίς βάρκες γιά νά κάνουνε βόλτες καί νά τραγουδοῦνε...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Καμιά βαρκαρόλλα βέβαια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Ὅχι, καίτι πολύ πιό εὐθυμο, μά πολύ τῆς μόδας. Τήν Πιπένα...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Πιπένα μου ἀφρόπλαστη μήν πᾶς μ' ἄλλα πουλιά...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Αὐτό.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Μά τότε, μά καί τό ἔφερε ἡ κουβέντα, ἄς μᾶς τό θυμίσῃ ἡ Κλειώ γιά νά συγκινηθοῦν πολλές γκριζομάλλες ἀκροατρίδες μας.

ΚΛΕΙΣΘ ΔΕΝΑΡΑΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου)

Πιπίνα μου άφρόπλαστη
 άγάπη μου χρυση
 έγω σου λέω τόν πόνο μου
 και νοιώσε τον εσύ
 Πιπίνα μου περήφανη
 λατρεία μου γλυκειά
 για ρίξε μου ένα βλέμμα σου
 μήν γίνεσαι καιιά.

"Αχ Πιπίνα, Πιπίνα σέ λατρεύω
 και άγάπη, μονάχα σου γυρεύω
 "Αχ Πιπίνα, Πιπίνα σέ λατρεύω
 έχ Πιπίνα, πολύ σέ αγαπώ !

Πιπίνα μου άφρόπλαστη - μήν πῶς μ'άλλα πουλιά
 στήν άγκαλιά μου πέταξε - και όός μου δυό φιλιά
 Πιπίνα μου άφρόπλαστη - έγω σέ αγαπώ
 και ζύγωσε τόν πόνο μου - κρυφά νά σου τόν πῶ !

"Αχ Πιπίνα, Πιπίνα σέ λατρεύω κ.τ.λ.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τήν περασμένη Κυριακή Γιαάγιο είχαμε άρχίσει μιά συζήτηση πού
 ό'ν προλάβαμε νά τήν τελειώσωμε.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Και, αυτό έκριβώς ήθελα νά σου θυμήσω τώρα. Είχαμε άρχίσει νά
 λέμε μέ τί όροσιζόντουσαν οί παλαιοί άθηναίοι τίς όρες της με-
 γάλης ζέστης. Σήμερα έχομε τά διάφορα παγωτά πού κυκλοφορούν
 μέ ποδήλατα και καρροτσάκια... Έχομε λεμονάδες, λεμονίτες,
 κόκα κόλλα και διάφορα άλλα όόρα όροσιστικά τερψιλαρύγγια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Για νά χρησιμοποιήσωμε βιβλική φράση : 'Εν άρχή ήν τό λουιουμά
 κι μέ νερό.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό είπαμε προχτές. Λουιουμάκι και νερό - μιά πεντάρα και τά
 δυό.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σχεδόν ταυτόχρονα είχαμε και τίς τσιτσιμπύρες... ένα είδος
 λεμονάδες σέ μπουκάλια μέ μπίλλα εντί φελλου. 'Επίεζες τήν
 γυάλινη μπίλλα και κατέβαινε.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί ούσια είχε αραγε ή τσιτσιμπύρα ; Και γιατί τήν λέγανε
 έτσι ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Η τσιτσιμπύρα Γιάγνο, είναι παράφρασις και παραφθορά μαζί από τήν ἑγγλέζικη : τζίντζερ μπαρ...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Βέβαια, τό τζίντζερ, τό ριγγίβερι, μέ ἄλλα λόγια τήν πιπερόριζα... "Ἐχει ἕνα ἄρωμα χαρακτηριστικό καί μιᾶ πικάντικη γεύσι. Μᾶ αὐτές τίς τσιτσιμπύρες δέν μπορούσαν νά τίς κυκλοφοροῦν μέ καροτσάκια, οὔτε μέ ποδήλατα βέβαια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ὁχι. οἱ τσιτσιμπύρες βρισκόντουσαν σέ μικρά οὐζάδεια καί διαφημίζοντο μέ πολύ πρωτότυπο τρόπο
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Θαντάζομαι μέ κανένα δίστιχο πάλι : Τρέξετε ὅλοι οἱ διψασμένοι - τσιτσιμπύρα παγωμένη...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ὁχι Γιάγνο. Αὐτό εἶναι δικό σου δίστιχο καί ἀρχίζω νά πιστεύω στήν μετεμψύχωσι. Κάποιος παληός ἀθηναῖος λεμονατζής ἔχει μπεῖ στήν σκέφι σου... "Ἄκουσε νά δῆς πῶς διαφημιζόντουσαν οἱ τσιτσιμπύρες. Στήν πόρτα τοῦ μαγαζιοῦ, ὑπῆρχε ἕνα περίεργο σύστημα. Ἐνας κύλινδρος περιστρεφόμενος ἀπό κάτω μέ ἕνα πεντάλ. Ὁ κύλινδρος στήν κορυφή του εἶχε δύο μικρές ἄλυσίδες μέ δύο μικρές μετάλλινες σφαῖρες, δύο φάλα μεταλλίνα μπαλλάκια. Ὅταν ὁ κύλινδρος περιστρέφετο, αὐτές οἱ ἄλυσιδίτσες κάνανε βόλτες καί τά μπαλλάκια κτυποῦσαν σέ τρία τέσσερα ἕδεια ποτήρια καί δημιουργοῦσαν ἕνα ρυθμικό κρότο : ντίν-ντίν-ντίν-ντίν... Ἔτσι περίπου.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κατάλαβα. Καί ὁ περαστικός ἀπό τόν ρυθμικό αὐτόν κρότο, κατάλαβαινε ὅτι ἐκεῖ πουλοῦσαν τσιτσιμπύρα... Μεγαλοφουέστατο !
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ἐδῶ λοιπόν δέν ὑπῆρχε διαφήμισις μέ δίστιχα. Ποιητική ὅμως διαφήμισις, ἢ μᾶλλον τραγουδιστική διαφήμισις, χρησιμοποίησε κατὰ κῆρον ὁ κρῦος μπούζι !
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αὐτόν τόν ἔχω ἀκουστά : Κρῦο εἶναι μπούζι - γλυκό σάν τό καρπούζι - Πάρτε παιδιᾶ νά πιῆτε - πάρτε νά δροσισθῆτε...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί συμπληρώνανε οἱ ἀντίζηλοι : Πάρτε παιδιᾶ νά πιῆτε καί νά φαρμακωθῆτε...

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Καί δέν θύμωνε ό κρθος-μπούζι μέ τήν δυσφήμισι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι μόνο θύμωνε μά είχανε γίνει και συμπλοκές γι' αυτό τό δυσφημιστικό δίστιχο. 'Ο κρθος μπούζι φορούσε πάντα λευκή ποδιά έως κάτω και φεσάκι στό κεφάλι.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Φεσάκι, γιατί ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φαίνεται ότι ό πρώτος πού ήρχισε αυτήν τήν δουλειά ήτανε από τήν Αίγυπτο, άγάπης μάλιστα. Αύτός φορούσε φεσάκι φυσικά μά γιά νά διασπεδάξη τήν κακή έντυπωσι του φεσιου, επάνω στό ~~μύ~~ μπρούντζινο σύστημα πού είχε στήν πλάτη του, είχε πάντα δυό μικρές έλληνικές σηματες... Τό σύστημα αυτό ~~αερίσθη~~ ήτανε έ να ντεπόζιτο νά ποθμε μέ τό δροσιστικό υγρό πού πουλούσε ό κρθος μπούζι. Προστά του βρισκότανε μία μικρή βρυσούλα. 'Ο πωλητής φορούσε κι' ένα σελάχι μέ ποτήρια. "Επαιρνε ένα ποτήρι άνοιγε τό βρυσάκι και έσκυφε μέ όλο αυτό τό οίκοδόμημα γιά νά τρέξη τό παγωμένο ροσόλι ή ή βρυσινάδα...

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Καί κυκλοφορούσανε αυτοί παντού ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κυρίως στήν πλατεία 'Ομονοίας και στήν 'Αγορά. Πηγαίνανε όμως και στήν Βάθη, στό θησεϊον και κυρίως όπου γινότανε πανηγύρι. Ετόν "Αγιο Παντελήμονα τόν 'Ιούλιο, στήν 'Αγιά Μαρίνα στό θησεϊον τόν Αύγουστο. Χρυσές δουλειές κίνανε γιατί ό διεφασμένος κοσμάκης έπινε, άδιαφορώντας γιά τήν καθαριότητα του δροσιστικού.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Φαίνεται ότι αυτοί οι αϊγύπτιοι μέ τά φεσάκια τους είχανε μεγάλη κέρασι τότε, γιατί άκριβως έκείνη τήν εποχή λανσάρεται στήν 'Αθήνα ένα λαϊκό εϋδυμο τραγούδι : 'Η 'Αραπιά. Τό θυμίσαι μήπως ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τήν 'Αραπιά δέν θυμάμαι ; Καλύτερα όμως νά μάς τήν θυμίση ή. Κλειώ.

ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Όπως τότε οι Αθηναίοι είχανε, επίσης και λευκή ποδιά
+ ένα καινούριο διάφο. Που είχε λευκούς και σαι
βρίσκαι μεν πού φεσάκι ή άραπιά

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (ΜΕ συνοδεία πιάνου)

θέλω νά πάω στην 'Αραπιά
 νά βρω έναν 'Αράπη
 βασικτσέλο - βασικτσό...
 νά τόν ρωτήσω νά μου πη... (δός)
 πώς πιάνεται ή αγάπη
 βασικτσέλο - βασικτσό (δός).
 'Από τά μάτια πιάνεται (δός)
 στά χείλη κατεβαίνει
 βασικτσέλο - βασικτσό (δός)
 καί ύστερα μέσ' τήν καρδιά
 φωλιάζει σάν πηγαίνη
 βασικτσέλο - βασικτσό (δός)

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

'Η 'Αραπιά ! Κι' όμως πιάγιο όλα αυτά τά λαϊκά τραγούδια
 παραμεριστήκανε πολύ όταν έφτασε στην 'Αθήνα, ένας ~~ισπανικός~~
 ισπανόλικος θίασος μ' ένα νέα-θεατρικό είδος για την 'Αθήνα.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

τήν επιθεώρησι. Αυτό έγινε στα 1893... Ένας Ισπανικός θίασος
 μάλλον βαριετέ, μέ νούμερα χορευτικά, μέ τραγούδια καί κωμικές
 σκηνές. Καί - έδω άποκαλύπτεται ή ρομαντική ψυχή του άθηναίου
 άπ' όλα αυτά τά τραγούδια που άκούστηκαν από τους Ισπανούς καλλι-
 λιτέχνες, δέν έπιασε κανένα κωμικό ή εύθυμο τραγούδι, μά μία
 ρομαντικώτατη βαρκαρόλλα που πήρε στίχους έλληνικούς καί τρα-
 γουδιότανε στην 'Αθήνα επί σειράν έτων όσο ίσως κανένα ποτέ
 άλλο τραγούδι. Κι' αυτό είναι τό περίφημο καί περιλάλητο-καί
 χαλιοταργουδισμένο : Ελέω στον ουρανό. 'Η φίλη μας ή κλειώ θα
 μάζ τό τραγουδήση για να τό θυμηθούνε όλοι μ' εύχαρίστησι.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ

(μ' συνοδεία πιάνου)

"Όταν ό ναύτης
 μέσ' τήν γαλήνη
 θυμάται έκείνη
 που έχει μείνει
 στό άκρογιάλι
 τό πατριό του
 μέ τί καημό του
 τής τραγουδεί...

βλέπω στόν ούρανό
 τ' ἄστρο τό λαμπερό
 ὁ ναύτης ὁδηγεῖ
 τήν βάρια του στήν γῆ.
 πόθηα τον Παναγιά
 νά 'χη καλά πανιά
 νά φτάση στήν στερηά
 νά βρῆ παρηγοριά...

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Που μέιναμε λοιπόν Γιάνκο ;
ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Στόν κροτο μπουζι μέ τό φεσάκι.
ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Τότε γύρω στά 1900 ἔρχισε νά εμφανίζεται δειλά δειλά ὁ γιάτσος ! Γι' αὐτόν μιλήσαμε θερρῶ στήν περασμένη μας συνάντησι, μά κατά τά 1915 ἐμφανίζεται τό πρῶτο παγωτό σέ χαρτάκι : **Λγαότανε ν ο υ ν ο ύ κ !**
ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Νουνούκι ; Πρώτη φορά τό ἀκούω.
ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί εἶμαι βέβαιος ὅτι καί οἱ περισσότεροί Ἀθηναῖοι θά τό ἔχουν λησμονήσει γιατί δέν πέτυχε καί δέν ἐπεβλήθη.
ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί ἦτανε αὐτό τό νουνούκι ;
ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μιά εὐθραυστη γαλέττα σέ σχῆμα ἀχοβάδας. Αὐτό τό θυμῶμαι πολύ καλά. Μέσα ἡ ἀχιβάδα εἶχε παγωτό καί γύρω γύρω ἦτανε σκεπασμένη μέ σοκολάτα. Τραγωδία πραγματική. Ἡ σοκολάτα ἔλυωνε καί ὅποιος πήγαινε νά φάη νουνούκι, ἔβλεπε τήν λυωμένη σοκολάτα νά πέφτη στό κοστούμι του...
ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ἀποτυχία δηλαδή τό νουνούκι.
ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἀποτυχία τραγική καί μάλιστα εἶχε γίνει πηγὴ σχολίων στίς ἐφημερίδες καί ἔγραφε ὁ Γεώργιος Πάπ στάς Ἀθήνας, τήν ἐφημερίδα του ὅτι ὅσοι τρῶνε νουνούκι... **ν ο υ ν - ο ύ κ** ἔχουσιν ! ~~Ὅμως νομίζω πὸς ἡ ὄρα μας πέρασε Γιάνκο καί πρέπει ν' ἀποκρίσομε γιὰ τήν ἑλλη κυρία ἢ, τήν ἴδια πάλι ὄρα.~~

ὄρα, μέλι τῆς ἰθακτικῆς ἐπιδαμνη, ἡ ἀδυναμία
 ἐπιδαμνη ἡ αἰετὶ καί σι 1894, ἐπιδαμνη
 ἐπιδαμνη αἰετὶ κρῖν, ἐπιδαμνη ἀδυναμία
 τῆς αἰετὶ ἐπιδαμνη ἡ αἰετὶ